

בעניני יום טוב ושבועות - שיעור 471**I. מלאכת טחינה ביום טוב**

(א) **טחינה** אעפ"י שהיא מלאכת אוכל נפש אסורה ביו"ט (ת"ה - ז) אמנם דבר שאין הדרך לטחון לימים רבים ואפילו גדולי קרקע אם יתקלקלו לגמרי אם יטחנם קודם החג כגון בננות, תפוחי עץ, או בצלים מותר לטחון כמו בחול ממש אך ליום המחרת אסור ואם לא יתקלקלו אבל טעמם יפוגו כגון חזרת ותבלין מותר לטחון אותן אולם רק ע"י שינוי כגון על גבי פיסת נייר אמנם אם אינם מתקלקלים וגם לא יפוגו טעמם יטחון קודם יו"ט כגון אגוזים ובדיעבד מותר ביו"ט בשינוי כנ"ל ואם הם כבר נטחן מותר אפילו באופן כשרגילים בחול ואיברא אם אינם גדולי קרקע כגון ביצים, בשר, וגבינה קשה י"א דמותר לטחון כדרכו וכלי לשנות אפילו אם טעמם לא יפוגו (שש"כ ז - ח - ז) עיין בשו"ע (תק"ד)

(ב) **השתמשות בכלי שנקרא** potato masher או egg chopper כיון דהביצים אינם מגדולי קרקע מותר וכ"כ השש"כ (ז - הערה כ"ה) בשם רב שז"א דמטחנה ביתית קטנה מותר לטחון בו כיון שאין דרך לטחון בו לזמן מרובה ודוקא דבר שאינו מגדולי קרקע כביצים ועיין ביביע אומר (ד - מ"ה) דליכא חשש עובדין דחול אלא בריחיים גדולים שעושים הרבה כבת אחת ולכן כנ"ד מותר בלא שינוי ועוד דה' egg chopper דינו כסכין כמו שכתב הערה"ש (שכ"ח - ט) לגבי ההא"ק מעסער וע"ע בספר הלכות המועדים (כ"ח - 23) שהביא מחמירים בדבר ומתירים רק בשינוי

II. עצמות יבשים שאסורים כטלטול בסתם יום טוב משום נולד ומותרים בשבת יש מחלוקת אם אסור ביום טוב שחל בשבת (שש"כ כ"ח - כ"ז) דעת רב משה שהובא בספר מוקצה מרב באדנער (דף 218) דיש לאסור ולכן עצמות וגרעינים ומשקפיים שנשברה וכפתור שנפל מן הבגד אסור ביו"ט שחל בשבת משום נולד ואבאר

III. דעת המתירים בלקיחת תרופות ביום טוב ראשון

(א) **עיין במג"א** (תקל"ז - סק"ז) שמביא מתוספתא דמותר לשתות דבר שהוא משום רפואה בחול המועד משמע דביו"ט אסור לשתות וקשה הלשון "משמע" דזה הלכה מפורשת דאסור עיין בשו"ע (ת"ז - ז) דמותר רק ביום טוב שני וכן פסק המ"ב (תקל"ז - סק"ה) דאסור לשתות דבר שהוא משום רפואה אטו שחיקת סממנים (מג"ח ופ"ג) ביום טוב ראשון ולכן אפשר לומר דהשו"ע (ת"ז - ז) מיירי בעשיית התרופות ע"י מלאכת דרבנן כמו כחול לעינים אבל על אכילת או שתיית תרופה ביו"ט אשר אינה כרוכה בשום מלאכה דאורייתא או דרבנן ואיסורה משום שחיקת סממנים לא פירש מה דינו ולכן המג"א כתב דמשמע מהשו"ע (תקל"ז) דאסור ועיין בשו"ת אבני נזר (ש"ז - ושי"ה) שהסכים להשפת אמת דהתוספתא מיירי ברפואות שמזיק לאדם ורק אחר כמה ימים מתגלה תועלתן אבל סתם תרופה מותר לקחת ביו"ט והאבני נזר אסר משום גזירה יום טוב אטו שבת ועיין בירושלמי (פרק י"ז) דצת הלכה ז' צסוף וצקרצן העזה) דמוכת להקל שאמרו שם מהו לגבל הקילור (eye medicine) ביום טוב ומבואר דרק משום הגיבול אסור אבל לא אסר לו השימוש בקילור שהוא לרפואה

(ב) **למעשה** - צריך שאלת חכם המומחה בענינים אלו אם מותר לקחת תרופות ביום טוב ראשון ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דאין חילוק בין יום טוב ראשון לשבת

IV. מי שאינו יכול לאכול דבר חלבי בלא לקיחת התרופה Lactaid אסור לקחתו דאין מתירין איסור דרבנן לקיים מנהג ישראל

V. אם יש חיוב לאכול מאכלי בשר ביום טוב ובשבת

(א) **עיין ברמב"ם** (יוס ט"ז ו - י"ז - י"ח) דכתב לאנשים אין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין והקשה על זה הבית יוסף (תקכ"ט) מפסחים (ק"ט) דעכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין שנאמר ויין ישמח לבב אנוש ותירץ הים של שלמה (ביצה ז - סימן ה) דעכשיו אינו יוצא ידי חובת שמחה אלא כשישתה יין גם כן ועיין בהר"ן (כ"ג פ"ק ד' דסוכה) שלא אמרו אין שמחה אלא בבשר אלא למצוה מן המובחר וגם השאגת אריה (סימן ס"ה) כתב דשמחה נוהגת מן התורה גם בזמן הזה אפילו בשאר שמחות חוץ מן בשר חולין והשו"ע הרב (תקכ"ט - ז) כתב שאין חיוב לאכול בשר ביום טוב מ"מ יש מצוה קיומית וכ"כ המ"ב (תקכ"ט - סק"ח)

(ב) לענין שבת כתב המחבר (ר"ג - ז) דירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכלתו וזה דעת הרמב"ם (פרק ל - י) דאכילת בשר ושתיית יין בשבת עונג הוא לו וכ"כ הקיצור שלחן ערוך (ט"ז - ז) ועיין בשו"ת בית יעקב (ט"ג) דאכילת בשר הוא מהדין תורה והובא זה בספר שערים מצויינים בהלכה (ט"ז - ט"ז) ועוד הביא בשם רבינו יונה (צרכות ריש פ"ג) דאין חיוב לאכול בשר בשבת איברא בראבי"ה הלכות תענית (תתפ"ח) כתב דמותר לאכול בשר עוף בסעודה המפסקת מפני שאין בו שמחה ואין שם בשר עליו וביו"ד (סימן רי"ז - ח) משמע דדגים בכלל בשר

.VI לפתוח קענס ותיבות ושק נייר ביו"ט - עיין באג"מ (ח - ק"ז צסופו) שהם כמלאכה כהאוכלין גופא כמו שסובר השו"ע (שי"ד - ח) בחותלות דנחשבו כקליפת אגוזים והשבירה ודאי הוא שינוי אף להרמ"א (ת"ס - ח) אבל למעשה דינו כמכשירין ואין להתיר באפשר מעיו"ט אלא באי אפשר ובדבר שמדינא מותרין לכו"ע יכול להורות כן לרבים וגם בדברים שטבען להתקלקל כשיעשו אותם בערב יו"ט מותר להורות כן לרבים ולכן בקבוק סודה וכדומה שיתקלקלו מותר לפותחה ביו"ט וע"ע בשש"כ (ט - הטרס ז) דאם אפשר לפתוח הקופסה ע"י קלקול אינו מותר לעשות כלי ביו"ט דלדעת החזו"א אין זה שייד למכשירי אוכל נפש (בשם הרשו"א) ועיין בשו"ע (תק"ט - ו) דאין נוקבין נקב חדש ביו"ט אבל כדאי אפשר מותר (מ"ב שס)

.VII ביום טוב במים חמים שהוחמו ביו"ט - עיין ברמ"א (תק"ח - ז) דאסור דאינו שוה לכל נפש (כתוספות ז"ה כ"ז) והמחבר אוסר מטעם אחר דס"ל דאין חילוק בין שבת ליו"ט אמנם אבר אבר מותר לרחוץ ביו"ט ועוד המחבר התיר לרחוץ אפילו כל גופו בחמים חוץ למרחץ כמו בבית וזה לדעת הרמב"ם והרי"ף דלא נמצא כלל דין של השוה לכל נפש ומ"מ זה במים שהוחמו מעיו"ט דלא גזרו חוץ ממרחץ ולכן למנהג ספרד יש מקום להתיר הרחיצה ביו"ט אם הוחמו המים מעיו"ט אבל לדעת הרמ"א מים שהוחמו ביו"ט הוי איסור תורה דאינו שוה לכל נפש גזרו עיר"ט אטו יו"ט ואפילו בבית אסור ואין לסמוך על מה שכתוב בספר הלכה שנכתב באנגלית שזה כנגד פסקיו של גדולי דורינו עיין בשו"ת באר משה (ח - ק"ח - ק"ט) דאין להקל נגד דברים שמפורשים בחז"ל ושמעתי מרב מנשה קליין דאפילו בזמנינו אסור שצריך רובא דעלמא ורב ש.ז. בריון אמר לי דאסור משום סחיטת שער אמנם עיין בשש"כ (י"ט - הטרס ג) בשם רשז"א שנשאר בצ"ע ושמענו שהוא פסק אחר"כ לאיסור וכ"כ הספר הלכות המועדים (ט"ו - ח) ע"ש שהאריכו בעניינינו

.VIII טשיז-קייק מברכים עליו מזונות רק אם יש חשיבות בהמזונות אבל אם הוא רקיק דק דק שאינו מתכוין אלא להגבינה מברכין עליו שהכל (חוברת ה' לתורה והוראה בשם רב משה)

.IX יותר טוב שלא ידליק נר נשמה ביו"ט (בה"ל תקי"ד - ד"ה נר של צטלה)

X חיוב הדלקת נרות בערב שבת וביו"ט שאור החשמל שבתדר מאיר כאור החמה

(א) עיין באג"מ (ה - כ - ב) שאולי שייד לחייבה בשביל שמא נתקלקלה מכונה הגדולה (Con Edison generator) ואף שאינו מצוי כלל אמנם ביום טוב שחל בע"ש או במוצ"ש יש עוד חשש על עצם הדלקה שאינה צריכה האורה היתירה כלל ומוכרחין לומר דבשביל כבוד השבת או יום טוב הוא כצורך גדול כמו האכילה

(ב) עיין בשש"כ (ז - מ"ג - ל"ד הטרס קט"ח) דמן הראוי שהאשה תדליקה נרות השבת ורק אחר"כ ידליק אחד מבני הבית את מנורות החשמל או שיכוין את שעון השבת שידליק אור החשמל אחר ההדלקה או שהאשה תדליקה את אור החשמל לכבוד שבת לפני הדלקת הנרות ותכוין בברכתה גם על אור זה וכתב בשם הגרש"ז אויערבך דביו"ט שחל בע"ש או במוצ"ש והחשמל כבר נדלק ע"י השעון אפשר שיכול לברך משום שההדלקה נעשה כמנהג חשוב להוסיף נרות לשם מצוה

XI לענין הדלקת הנרות לנשים בליל שבועות אם צריך דוקא בלילה משום תמימות

(א) עיין בספר פסקי תשובות (ת"ז - ז) דאפילו לנשים אלו שמדליקות בכל יו"ט מבעוד יום מ"מ בליל שבועות ידליקו אחר צאת הכוכבים כי כיון שנהגו הנשים לברך שהחיינו בשעת הדלקת נרות הרי הן מקבלות קדושת עיצומו של יום וכקידוש הוא (לוח ארץ ישראל להגרי"מ טיקווינסקי)

(ב) הדלקת נרות בשאר יום טוב תלוי במחלוקת הראשונים שיטת בעל המאור והמאירי (ש"ת כ"ג) דס"ל שידליקו בלילה ושיטת הרמב"ם (ל - ה) שידליקו מבעו"י ואולי

משום דגם ביו"ט שני מותר להדליק נרות סמוך לחשיכה משום שיש בו הנאה וטעם המאירי שלא יטעו להדליק ביו"ט שני מבעו"י או כדי לציין שעיקר הדלקת הנר הוא משום סעודה

XII. הקדמת זמן התפילה בלילי שבועות

(א) עיין במ"ב (תקכ"ז - ג) שנהגו להקדים תפלת ערבית בליל שבת כשחל סמוך ליו"ט כדי שלא יתאחר מלאכת בישולו ביום טוב עד סמוך לחשיכה דבאופן זה אי אפשר לומר הואיל ולכן אינו מועיל העירוב תבשילין ויש בו איסור תורה לרבה

(ב) עיין בשו"ת התעוררות תשובה (ז - ל"ו) כתב דדין תמימות מקיים עד זמן קבלת תוספות יו"ט שגם ביו"ט מצוה להוסיף מחול על הקודש לכן יכול להתפלל ולקדש קודם הלילה והמנהג שלא להתפלל קודם צאת משום דנוהג שאינם ישינם כל הלילה ואם יתפללו קודם הלילה צריכים לחזור ולקרוא ק"ש וכיון שאינם קוראים בלילה זה ק"ש שעל המטה חיישינן שישכחו מלקרוא ק"ש בזמנו וכן כתב הליקוטי מהרי"ח וטעם זה שייך רק בליל ראשון ולא בשני ואין לומר דיש להחמיר גם בליל שני משום זלזול יום טוב שני דזלזול שייך רק על מצות ואיסורי החג ולא על תמימות שאינו דין בהחג עצמו לכן אין צריך להחמיר בערב שבת בשנה זו שהוא ערב יום טוב שני

(ג) גם אין לחוש לזלזול יום טוב ראשון אם מקבל שבת ומתפלל מעריב ועושה קידוש קודם הלילה (שו"ת שבט הלוי ח - קי"ט) והשו"ת מנחת יצחק (י - מ"ב) מחדש יותר דגם בימים אחרונים של פסח וסוכות ושני ימים טובים של ראש השנה ואפילו יו"ט ב' של שבועות שפיר יש להקל לקדש מבעוד יום דבקידוש אין מפסיק קדושה ואינו דומה להבדלה דמפריש בין קדושת שבת לקדושת יום טוב כ"כ בשם הכתב סופר דאפילו מיו"ט ראשון לשני יש לקדש אחר פלג המנחה ויש חולקין בסתם יו"ט שני אבל ביו"ט ראשון לשבת מותר ועיין בבה"ל (תקל"ט ד"ה ולא יאכל) דבליל ב' דסוכות יכול להתפלל ולקדש מבע"י קצת ולאכול אחר צאת אמנם הכף החיים (אות ז') חלק עליו דהכל אחר צאת ועיין בבה"ל (תקכ"ט ד"ה ציו"ט) שאין להחמיר מלאכול בשבת שלש סעודות קודם הזמן כדי שיאכל ליל ב' בתיאבון

XIII. הלכה למעשה נוגע לעירוב תבשילין

(א) לענין להתיר מלאכות שאינם מצרכי תיקון סעודות שבת ע"י ע"ת - עיין בד"מ (תקכ"ח - ב) דדבר שהוא דומה לתיקון סעודה כגון אפייה ובישול מתירין וכשיטת הר"ן בביצה (סג) ומשמע דלא התיר דברים שאינם לתיקון סעודה כמו הוצאת בגדים מיום טוב לשבת ולכן מטעם זה אין מערבין עירובי חצרות ועירובי תחומין ביו"ט אמנם דעת האו"ז דטעם דאין מערבין עירובי תחומין הוא דכל דבר שאסור ביו"ט אינו יכול לעשותו בשבת דמהאי טעמא ביצה אסורה מיו"ט לשבת דלא מהני ע"ת (ע"ת הערוך דף מ"ג) ולכן הוצאה מיו"ט לשבת מותר ע"י ע"ת אמנם הרמ"א (תקכ"ח - ז) הכריע לאיסור כשיטת הר"ן כ"כ המג"א והמ"ב (סק"ג)

(ב) לענין בורר - עיין בבה"ל (תק"י ד"ה אס רגזה) דיכול לברור ביו"ט על שבת ע"י ע"ת אמנם השו"ת באר משה (ח - ר"ו) כתב דזה תלוי במחלוקת אם יש איסור בורר ביו"ט דלהרשב"א והט"ז אסור והלמ"מ והמג"א מותר אמנם בדברים שאינם אוכל נפש אפשר לדברי הכל אסור משום דלא אמרינן מתוך (עיין צ"עור 153)

XIV. ההשקפות

(א) שבועות הוא זמן מחילת עוונות גם בזמן הזה עיין במדרש רבה (ש"ש ד - ד) דאמר להן הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול התורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם וכ"כ הרוקח (ר"ה) שאף בזה"ז בכל חג עצרת שמקבלין עליהם עול התורה נמחלין כל עוונותיהם וכשם שיחות חיים מרב נ"ח איינפלד הביא מהשל"ה דשבועות הוא יום הדין על ביטול תורה וזה טעם המנהג לעסוק בתורה בליל החג כדי להכין עצמו לזכות למחילת עוונות ובפרט העוונות של ביטול תורה (עיין בספר מבקשי תורה תשל"ג)

(ב) להכיר שיש ה' יתברך ולהכיר חסדו הגדולה ולאהבתו - אמרו חז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי במעשה המרכבה שהיא ראתה רכב יורד מן השמים ובתוכו פה של פר ויורד להציל קהל ישראל מיד המצריים ואמרה השפחה זה קלי ומה שראתה בודאי לא היה ה' מ"מ היא מבינה באמונה שלימה שיש אלוקות וזה עיקר תכלית הבריאה

חג שמח

צ"עס א"לוי נ"שאת ה"לאלן הרה ט"לויב ה"ר ח"ס א"ר א"ל"ג"ל"ג"ג